

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

De secundo

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

3. *Aequè distans objectum.* Non videtur res, quæ vel nimis vicina, vel nimis remota est oculis: Ita si Christum velimus intueri cum Apostolis, servanda est proportio, ne habeamus ipsum vel nimis semotum, vel nimis propinquum, Semotus est, si in peccatis vivimus, Prov. 15. v. 29. Es. 59. v. 2. nimis propinquus autem fit, si propriis viribus ad ipsum accedere, & nos ipsos convertere præsumamus, nam ex nobis ipsis sufficientes non sumus, 2. Cor. 3. vers. 5. sed solus Deus est qui nos trahit & convertit, Johan. 6. v. 44. Jer. 31. v. 18. 19. sicut igitur visio corporalis fit per receptionem objecti visibilis: Ita nos oportet Christum per fidem recipere, ut in cordibus nostris habitet, Eph. 3. v. 17.

Hæc est spiritualis visio, sed ænigmatica tantum, & fit quasi per speculum, 1. Cor. 13. vers. 12. & tanquam in somno, ut Jacobus scalam cæli vidit, Gen. 28. vers. 12. veniet autem tempus, quo videbimus ipsum sicut est, 1. Johan. 3. vers. 2. Hoc suspiremus, sicut cervus ad rivos aquarum, ingemiscens cum Davide: Ah quando veniam, & apparebo ante faciem tuam? quando videbo Deum meum, quem sitit anima mea, Ps. 42. vers. 3.

De Secundo.

Fuit pars prima, sequitur altera, quæ veram legis interpretationem complectitur, ubi duo ponderanda veniunt:

I. *Legisperiti questio*, quæ est

1. *Captiosa*, venit enim ut tentaret Christum, inquit Evangelista, sperans se talem responsonem à Christo eliciturum, quæ legi adversetur, unde odium & invidia Christo concilietur. Tales inflati hypocritæ inter literatos præsertim multi inveniuntur, qui non quærunt ut discant, sed ingenium suum

ostentent, & ignominie notam aliquam proximo affricent. Sed maledictus omnis dolosus, Mal. 1. vers. 14. Sagittæ fraudis in verticem sagittantis redibunt, Sir. 27. vers. 28. 29. 30.

2. *Ponderosa.* Nam Magister, inquit, quid faciam, ut vitam æternam consequar? Ita nos quoque in id sedulo incumbere debemus, ut rationem consequendi vitam æternam addiscamus, cum enim in hac vita omnia sint caduca & transitoria, siquidem peregrini sumus & hospites, non habentes hic manentem civitatem, Ebr. 13. v. 14. de eo potissimum solliciti esse debemus, ut ex hac vita decedentes perveniamus ad eum, cujus anni non deficiunt, Psalm. 102. vers. 28. & mansionem inveniamus, quæ manufacta non est, sed æternum perdurat in cælis, 2. Cor. 5. v. 1.

II. *Christi responsio*, quæ est

1. *Mosaica.* Quia enim faciendo consequi volebat vitam æternam, ad legem ipsum Christus remittit, quid scriptum est, inquit, in lege? quomodo legis? Et cum ille legis sumam recitat ex Mose Deut. 6. vers. 5. Levit. 19. v. 13. approbat Christus hanc resolutionem, & breviter absolvit: Hoc fac, & vives. Verum quidem est & manet hoc axioma: Quicumque facit omnia, quæ scripta sunt lege, vivet in eis, Lev. 18. vers. 5. sed quis est, qui perfectionem illam legis assequi possit? Ah nemo ex omnibus, & gloriâ Dei egemus Rom. 3. v. 23. Moses dedit nobis legem, sed nemo facit, Joh. 7. v. 19. Dum igitur Christus hunc operum fiducia turgidum Legisperitum ad legem remittit, eo ipso ad agnitionem sui eum deducere tentat, ut in seipsum descendat, & quantum à perfecta legis observatione adhuc absit, perspiciat. Ali-

Aliter cum contritis peccatoribus Christus egit, qui serio discendi studio ad ipsum venerunt, hos non ad legem, sed ad fidem remisit, ut docet exemplum Nicodemi, Johan. 3. v. 16.

Interim probè notandum est Legisperiti responsum, quo summam totius legis duobus præceptis de dilectione Dei & proximi ἀποδιδωσ̄ comprehendit. In his enim duobus mandatis Lex & Prophetæ dependent, Matth. 22. v. 40. finis præcepti est charitas, 1. Timoth. 1. v. 5. & perfectio legis Rom. 13. vers. 10.

Requiritur igitur à nobis

I. *Dilectio Dei*, quam ipsi debemus

1. *Ratione subjectionis*, est enim Dominus, qui non corpus tantum perdere, sed animam simul in æternam condemnationem detrudere potest, Matth. 10. v. 28.

2. *Ratione creationis*, quia Deus est, à quo creati sumus, Psal. 100. v. 3.

3. *Ratione conservationis*, quia noster est propter varia beneficia, quæ nobis exhibuit, & quotidie adhuc exhibet. Cur igitur non redamemus? si quis non amat Dominum nostrum, anathema sit, maranatha, 1. Cor. 16. v. 22.

Proficisci autem debet illa *dilectio*

1. *Ex toto corde*, ne dividamus illud partim Deo, partim creaturis adhaerentes, quod est contra primum præceptum.

2. *Ex tota anima*, ne vel incantando, vel maledicendo animam nostram à Deo avertamus, quod est contra 2. præceptum.

3. *Ex tota mente*, ne mundo affixi, cælestia negligamus, sed potius omnes cogitationes nostras dirigamus ad ea, quæ supra sunt, quod 3. præceptum requirit.

4. *Ex totis viribus*, ut omnia nostra cogitata, dicta & facta ad unius divini nominis

gloriam referamus, quod tota prima decalogi tabula requirit.

Sed quando repertus est, aut reperietur, qui hanc legis ἀρετήν assequi possit, præter unum & solum Christum?

II. *Dilectio proximi*, quo nomine intelliguntur omnes homines, qui ope auxilioque nostro indigent, cujuscunque sint status & conditionis. Hunc diligere debemus tanquam nos ipsos,

1. *Plenè*, non amicum tantum sed etiam inimicum, Luc. 6. vers. 27. nec tantum ipsum proximum, sed & jumenta proximi, juxta legem, Exod. 23. v. 4. 5.

2. *Plenè*, hoc est sine ulla odii aut invidia scintilla, non lingua tantum aut perfunctoriè, sed animo, corde & opere. 1. Joh. 3. v. 18. ut commoda ejus promoveamus, errata tegamus, salutemque ejus quantum in nobis est, quæramus omni tempore prospere scilicet & adverso. Hæc omnia lex divina requirit ab omni homine, ut qui in uno offendat, reus omnium fiat, Jac. 2. v. 10. nec mutabit Deus hunc rigorem usque ad finem mundi, ut scriptum est Matth. 5. v. 18. sed non possumus implere, ut supra dictum est, proinde ad Christum confugiendum, qui est finis & impletio legis ad salutem omni credenti, Rom. 10. v. 4. & quod legi impossibile erat, ipse præstitit, Rom. 8. v. 3. 4. unde Jehova justitia nostra Jer. 23. v. 6.

2. *Evangelica*. Quia enim Legisperitus dicebat, quis est proximus meus, quasi dicat: Ego jamdudum hæc omnia præstiti, dilexi Deum & proximum, nisi fortè alium mihi proximum velis monstrare, quam est is, cujus dilectio in lege præcipitur: egregiam Christus parabolam subjicit de samaritano, quæ veræ dilectionis erga proximum naturam & indolem declarat.

Hh

Per-

Persona principales sunt

I. *Viator*, qui describitur

1. *Ratione propositi.* Volebat enim descendere ex Jerusalem in Jericho. Viator iste, inquit Augustinus, est totum genus humanum, quod per lapsum protoplastorum ab Hierusalem, descendit in Jericho, id est, ex Paradiso, in hanc miseriarum vallem se precipitavit.

Hierusalem est visio pacis, quâ summa felicitas hominis ante lapsum denotatur, si spectes

Primò *Loci elegantiam.* In Paradiso enim degebat, ubi nihil videbat nisi pacem, nil percipiebat nisi lætitiâ & jucunditatem. Non æstas ibi tollebat vernaes pulchritudines, nec autumnus æstivos colores, nec hyems autumnales fructus faciebat marcescere, sed concurrebant veris jucunditates, & hyberna quies. Erant quæ oculos hominis delectabant pulchritudine coloris, erant quæ nares afficerent fragrantia odoris, erant quæ gustum satiarent dulcedine saporis, erant quæ totum corpus recrearent virtutis excellentiâ. Arboribus hortus ille confitus erat satis multis, quæ cibum homini præbebant, sed duæ inter illas præcallebant, arbor nimirum vitæ & scientiæ. Arbor vitæ creabatur in pharmacum, ut homo ex illa comedens æternum viveret. Arbor scientiæ verò dabatur in cultum, ut quasi templum esset, in quo Deus ab homine coleretur, quam ob rem fructus illius decerpere homini interdictum erat, Gen. 3. v. 11. 22.

Secundò *anima & corporis elegantiam.* Nam ad imaginem Dei conditus erat homo, Gen. 1. vers. 27. quæ complectitur sapientiam & veritatem, Sirac. 17. vers. 5. iustitiam & sanctitatem, Ephes. 4. vers. 24. sa-

nitatem & immortalitatem, Sap. 2. vers. 23, sed non permanit in hac primævâ felicitate, sed descendit in Jericho. Jericho lunam significat, & mundi hujus figuram nobis præbet.

Luna habet *lucem eclypstatam*, quæ sæpius eclipsin patitur: Sic prosperitas mundi sæpe eclypstat in vita, quæ labor & dolor, Psal. 90. v. 10. in morte, quæ divitiis non placatur, Luc. 12. vers. 20. post mortem, dum avarus omnia relinquere cogitur, & nihil secum sumet, Psal. 49. v. 18.

Luna habet *lucem maculatam*: ita felicitas hujus mundi multis amaritudinibus respersa est, Joh. 16. v. 22.

Luna habet *lucem variatam*, quæ modò plena est, modò semiplena, modò vacua. Idem in mundanis accidit, modò enim crescit, modò decrescit, modò plena, modò semiplena est mundi prosperitas, Psal. 37. v. 35. 36. ô calamitatem, ô miseriam.

2. *Ratione periculi*, quod in latrones inciderit. Erat enim inter Hierusalem & Jericho locus frequentibus latrocinii infamis, Adomim dictus à sanguine, qui ibi multus fundebatur à latronibus, inde deducta est allusio ad iter periculosum, quod Adam peragravit, dum ex Paradiso in hujus mundi solitudinem ambulavit. Per latrones intelliguntur Diaboli, qui variis utuntur *methodicis*, Eph. 6. v. 11. & non aurum & argentum, non etiam corpus tantum, sed animam simul perimere tentant, quod exercitium ipsorum fuit ab initio, Joh. 8. v. 44.

Ab his latronibus *tria* miser hic viator reportat *incommoda*, ut sunt

1. *Spoliatio*, Nam despoliaverunt eum, inquit Salvator; Pulcherrimè vestitus erat primus homo ipsa Dei imagine, quæ consistebat, ut supra diximus, in perfecta iustitia &

tia & sanctitate, Ephes. 4. vers. 24. sed extraxerunt ipsi hi latrones tunicam justitiæ, pileum libertatis, coronam imperii, in aurem obedientiæ, monile immortalitatis, armillas spei, calceamenta pudicitæ, togam sapientiæ, ut nuditatem nostram jam amplius tegere non possimus, Ezech. 16. v. 6. 10.

2. *Vulneratio.* Vulnera illa vitia atque peccata sunt. Inflictum enim est homini vulnus ignorantæ, ut veritatem non percipiat: vulnus malitiæ, ut bonum nõ appetat: vulnus infirmitatis, ut carnem frenare non possit: vulnus concupiscentiæ, ut semper in vitium nitatur, Genes. 6. v. 5. 8. v. 21.

3. *Desolatio.* Nam semi mortuum reliquerunt. Quod non intelligendum est sensu pontificio, quasi adhuc vires aliquæ homini post lapsum relictae sint, quibus ad DEUM se convertere & salutem operari possit. Hæc non est mens parabolæ. Testatur enim Scriptura, nos in spiritualibus esse mortuos, Ephes. 2. v. 1. ut ergò in mortuis nullus est motus, nullus sensus, sic in homine corrupto vis vel facultas nulla est ad sui conversionem. Aut igitur hic cum Chryostomo dicendum: non oportet cuncta in parabolis curiosè scrutari. aut cum Hugone Cardinali: semivivo relicto, id est, vita naturæ tantùm relicta, vitam gratiæ abstulerunt, & ita cum priùs viveret duplici vitâ, scilicet vita naturæ & gratiæ, nunc unica tantùm vivit. Vel tandem dicendum, semivivus relictus fuit homo in naturalibus, totaliter autem mortuus est in spiritualibus. O calamitatem, ô miseriam!

3. *Ratione repudii.* Præteribat enim Sacerdos & Levita. Per Sacerdotem & Levitam intelligimus legem & sacrificium. Cupiebat Levita hominem corruptum servare

per legem, optabat eum justificare sacerdos per sacrificia, sed tandem uterque arti suæ diffusus præterire cogitur, quod infallibile indicium est, nihil hic vel Sacerdotis victimas vel Levitæ præscripta valere, quæ monstrare quidem, non autem sanare, peccatorum vulnera poterant, lex enim fuit pædagogus ad Christum, Gal. 3. v. 24.

Altera persona in hac parabola est *Opitulator*, qui scribitur

1. *Ratione appellationis.* Samaritanus enim dicitur. Jam verò Samaritani erant homines prostituti impietatis & levitatis, à Salmanassare è Babylonica captivitate in Samariam ad occupandas Israelitarum civitates ablegati, 2. Reg. 17. vers. 24. religionem habebant ex Judaica & Ethnica confutata, unde etiam ad quemlibet fortunæ statum, modò à partibus Judæorum stabant, teste Josepho, modò gentilibus sese aggregabant, tantoperè à Judæis exosi, ut ne cibum cum illis caperent, Johan. 4. v. 9. Sirac. 50. vers. 28. dum igitur Samaritanum vulnerato succurrisse Christus asserit, hoc legisperitus subindicare vult, quod etiam insensibilissimi hostes sint proximi nostri, quibus succurrere teneamur. Hoc fecit Christus verus ille Samaritanus & Schomer Israelis, Psal. 121. vers. 4. dum animam suam posuit pro nobis, cum adhuc inimici essemus, Rom. 5. v. 10.

2. *Ratione commiserationis*, quam declarat

1. *Aspectu.* Nam avertit oculos, cum videt hominem suatiatum in sanguine suo jacentem, sed aspexit miserum: Ita nos quoque oculos ab egenis avertere non debemus, Sir. 4. v. 5.

2. *Affectu.* Nam ἐσπλαγχνίσθη in græco est, viscera ejus commota sunt: Ita nos

etiam misericordia erga proximum affici debemus, quando crucis malo premitur, ne gaudeamus de miseria ejus., Pl. 35. v. 21. & 40. v. 16. afflicto enim non est addenda afflictio, Sir. 4. v. 3. sed misericordiam & miserationes faciamus unusquisque cum fratre suo, Zach. 7. v. 9. Col. 3. v. 12.

3. *Accessu.* Sacerdos & Levita præterierunt, sed Samaritanus accedit, & neque periculum curat, quod propter latrones eo loco commorantes sibi accidere poterat, neque negotium, quod in itinere suo retardetur: Ita proximum nostrum in miseria constitutum non deseramus, sed visitemus libenter juxta admonitionem Siracidis c. 7. v. 39. & Jacobi, c. 1. v. 27.

3. *Ratione curationis.* Nam

1. *Medicinam applicat*, quæ duplex. Nam Primò vinum infundit, & deinde oleum. Per vinum concio legis intelligitur, per oleum verò concio Evangelii, qua utraque spiritualis nostra sanatio perficitur. Vinum acrimoniam suam mordet & purgat: Oleum lenit & sanat vulnera: Ita lex facit, ut vulnera sentiamus & agnoscamus, Rom. 7. v. 7. purificat enim & saniem tollit, ne inflammatio & putrefactio fortassis oriatur, daß nicht der falsche Brand der Hölle darzu schlage. Evangelium verò est instar olei, quo dolores leniuntur, & vulnera consolidantur, Pl. 19. v. 8. Sap. 16. v. 12.

2. *Vulnera obligat*: Ita Christus cœlestis noster Samaritanus merito & obedientia sua perfectissimam, vulnera, quæ Satanas nobis per lapsum inflixit, obligavit, ne hient in conspectu Dei, sed ligentur & complicantur, quò referri potest historia Alexandri Magni, qui Lyfimachi vulnus diademate Regio obligavit, ut fluxus sanguinis occluderetur.

4. *Ratione deportationis*, Nam jumento miserum imponit & in diversorium eum ducit. Diversorium illud est Ecclesia, verum illud nosocomium, in quo spiritualis sanatio perficitur. Paterfamilias est ipse Deus, Oeconomi ejus ministri Ecclesiæ, quibus cura ægrotorum commissa est, ut diatam observent. Hiporrigitur ipsis cibum salutarem verbi divini, & potum sacramentalem sanguinis Christi, quo reficiuntur ad vitam æternam, Joh. 6. v. 54.

5. *Ratione commendationis.* Nam die postero cum abiret Samaritanus, hospiti commendat patientem suum

1. *Realiter.* Depromebat enim duos denarios, & dabat illos hospiti. Per hos denarios intelliguntur verbum & Sacramenta, quibus fides emittitur, spes custoditur, caritas nutritur, perseverantia acquiritur, & homo ab inferno liberatur. Hos denarios Christus in cœlum ascendens, unde prius descenderat, hospiti dedit, ut interim dum redeat, ægrotus habeat, unde tam alimenta, quam etiam medicamenta sibi comparet. Non enim solo pane vivit homo, sed etiam verbo quod ex ore Dei egreditur, Matth. 4. v. 4.

2. *Verbaliter*, dum ait ei: Curam habe ægroti, & quodcunque prætereà insumpseris, reddam tibi cum rediero. Pontificii his verbis opera supererogationis probare satagunt: Sed Theologia allegorica non est argumentativa, & patet ex aliis Scripturæ locis, quod opera nostra sint debita & imperfecta, quid ergò supererogabimus? Imò si fecimus omnia, quæ facere debuimus oportet nos dicere: Servi inutiles sumus, Luc. 17. v. 10. nihil igitur in his verbis aliud continetur, quam cura Ecclesiastica, quam Christus ad cœlum ascendens Apostolis suis,

fuis, & omnibus fidelibus eorundem successoribus demandavit, ut infirmos portent, ægrotos sanent, laborantes erigant, & omnes quantum fieri potest ad salutem perducere studeant, Ezech. 34. v. 16. tunc merces ipsorum in cœlis copiosa erit, Matth. 5. vers. 12.

Denique 3. *Responsio Christi est idonea vel accommodata.* Ad Legisperitum enim convertitur, & quid tibi videtur, inquit? quis horum trium proximus fuit illi, qui in latrones incidit, cumque ille respondet: qui misericordiam exercuit: ait Christus: Vade tu & fac similiter. Ubi tacite iterum jactantiam & hypocrisim Legisperiti redarguit, & Samaritani exemplum commendat, ut sequatur illud, si proximum verè diligere velit. Samaritanus misericordiam tangitur erga vulneratum, nec attendit capitale odium inter Judæos & Samaritanos: Sic veræ charitatis natura est tangi sensu calamitatum proximi, & inimicos etiam diligere, Matth.

5. v. 44. Vade tu, inquit Christus ad legisperitum, & fac si militer.

Samaritanus descendit è jumento, accedit vulneratum, obligat vulnera ejus & infundit oleum, & vinum: Ita veræ dilectionis natura est non tantum compati, sed etiam occasionem querere sublevandi, quamvis illud cum facultatum suarum fiat dispendio, 1. Cor. 13. v. 5. Vade tu, inquit Christus iterum ad Legisperitum & fac similiter.

Samaritanus patientem jumento imponit, in hospitium ducit, & postero die duos denarios erogat, promittitque, hospiti, se persoluturum, si quos præterea sumptus fecerit: Sic vera dilectio sibi detrahit, ut proximo id impendat, adeoque non solum per se sed etiam per alios proximi commodum promovet, 1. Cor. 13. v. 7. Vade tu, inquit Christus iterum ad Legisperitum, & fac similiter. Vade & Vos dilecti, & facite similiter, id quod Christus Jesus per Sp. S. qui est Sp. dilectionis, in cordibus vestris operetur, Amen.

Dominica XIV. post Trinitatis.

Evangelium Luc. 17. v. 11. 19.

LEvit. 14. v. 1. seqq. describitur Lex de mundandis leprosis, quibus nimirum ceremoniis leprâ infectus, & postmodum restitutus in confortium populi Dei recipiendus sit. Is qui mundandus erat, ad Sacerdotem accedebat, qui conspicatus lepram (ablutam esse, jubebat sibi afferri duas aves mundas, hoc est, quæ non erant ex numero earum, quarum esus in V. T. erat interdictus, juxta Lev. 11. v. 13. seqq. earum una macrabatur in vase fictili super aquas viventes, hoc est, tali vase, in

quo erat aqua fluvialis pura, in quam sanguis destillabat. Postea parabatur fasciculus ex ligno cedrino, cocco & hyssopo, Per coccum sive vermiculum intelliguntur fila lineata colore purpureo. Ex his tribus conficiebatur aspersorium, ita ut hyssopus herba filo coccineo seu purpureo ad baculum cedrinum alligaretur. Hoc aspersorium unâ cum ave viva intingebatur sanguini ejus avis macratæ, vase fictili excepto, ex aqua fluviali commixto, quo septies aspergebatur mundandus, postea avis viva dimittebatur libera.

Hh 3

Quâ